

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

Caput tertium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

eo legationis postulasse; tum prodigia Mosem edidisse prope eadem quæ in Exodo narrantur: his regem valde perterritum, copiam Ebrais abeundi fecisse; eaque impetrata, & spoliatis Ægyptiis aufugisse Ebræos, & observato à Mose Maris Rubri recessu, uti quidem memorant Memphitæ, incolumes trajecisse; juxta Heliopolitanorum vero sermonem, diviso mari à Mose, vi mirifica illius virgæ; quo cum incauti sese intulissent Ægyptii, aquis fuisse obrutos: at in deserto per annos triginta errasse Ebræos, cum manna caelesti alerentur: procerum fuisse Mosem, rufum, canum, capillatum, majestate oris venerandum. Hæc Artapanus isto loco; è quibus nonnulla apud Clementem, & in Chronico Alexandrino reperiuntur.

Clem. Alex.
Strom. l.

Thalli,

LX. Mosi, circa Ogygis & Inachi tempora Judæorum ducis ac principis, mentionem extitisse in Syriacæ Thalli historia testis est Justinus in Parænesi.

Histia,

Jos. An. l. i. c. 5.

Lyfimachi,

LXI. De campo Sennaar in Babylonia sito differit Histiaus Milesius Phœnicia Historiæ scriptor apud Josephum; quod mere Mosæicum est.

LXII. Mosem & promulgatas à Mose leges calumniis & maledictis profudit Lyfimachus quidam incerte ætatis & originis, quem conjectant nonnulli Alexandrinum esse Lyfimachum, Thebaicorum auctorem. Fabulatur ille Judæos, dum in Ægypto agerent, Bocchori regnante, lepris ac scabie languentes, morbi luem in vulgus ita diffudisse, ut sterilitas consequeretur. Quibus malis ut occurreretur, ex Ammonis responso Bocchorin jussisse in mare ægros demergi, reliquos in desertis locis expositos, Mose duce in Judæam aufugisse. Atque id commentum variis mendaciunculis exornat. Sed ea demum à Josepho explosa sunt.

Joseph. l. i. &

2. contr. Apion.

Pœmatis vu-

δουκὸς Phocy-

lidi adscripti,

LXIII. Ægre recensemus in hac serie *ὑμῶν* Poëma, quod Phocylidis sibi nomen præscribit; Mosæicis quidem præceptis manifeste perperum, quorum partem adnotavit Josephus Scaliger in Animadversionibus Eusebianis, partem nos quoque observavimus; sed quod Hellenistæ Judæi videtur esse factus, aut Christiani potius satis recentis, ut pote cujus veterum Patrum nullus omnino meminerit. Locum hic ergo suum, nominis solum ratione tueri potest, quod vetus alter Poëta gessit, Simonidis, Theognidis, & Anacreontis æqualis.

Onkelosi, Jo-

nathanis,

Hierosolymita-

ni Interpretis,

Hagiographorum

paraphrastis,

Syri Interpretis,

Aquila,

Theodotionis,

Symmachi,

Hierichuntina,

& Nicopolitana

interpretationis.

Confl. Or. ad

cœt. Sanct. c. 27.

Hec. apud Jos.

Ant. l. 12. c. 2.

& Euf. Pr. l. 8.

LXIV. Huc addam Chaldaicas Paraphrases Onkelosi, Jonathanis ben Uziel, Hierosolymitani Interpretis, & Josephi Cæci, cui Hagiographorum vulgo adscribitur Paraphrasis; Syriacam quoque Veteris Testamenti interpretationem; etsi ambigua horum ætas est & controversa: Aquilam præterea Sinopeum, Theodotionem Ephesium, profelytum utrumque Judæum, & Symmachum Samaritanum; quorum primus imperium tenente Hadriano; alter sub Marco Aurelio, vel Commodo, vel prius etiam; & tertius demum sub Commodo, & iterum sub Severo, Libros sacros Græco sermone repræsentarunt. Repertæ quoque sunt Scripturæ sanctæ interpretationes duæ; altera Hiericunthe sub Caracalla; Nicopoli altera sub Alexandro Mammææ filio.

Ex hoc Auctorum censu manifestum est, à proximis usque Mosæico ævo temporibus ad adultum jam in orbe Christianismum, pervulgatum fuisse Mosi nomen, & scripturæ ab eo historiæ ac conditæ Legis vestigia palam extitisse; vereque dixisse Constantinum Imperatorem, Mosem reliquos omnes, qui ante ipsum vixerant, sapientia adeo superasse, ut qui deinceps inter Ethnicos clariore fuerunt Sapientes & Philosophi, sapientiam ejus sibi imitandam proposuerint: e contrario autem longe à vero aberrasse Hecataum Abderitam, cum scripsit nullum vel Oratorem, vel Poëtam, vel Historicum Ebraicæ Legis meminisse.

CAPUT TERTIUM.

- I. *Universa propemodum Ethnicorum Theologia ex Mose, Mosive acis aut scriptis manavit*: II. *velut illa Phœnicum. Taautus idem ac Moses.* III. *Adonis idem ac Moses.* IV. *Thammus Ezechielis idem ac Moses.* V. *πολυθεϊσμος fuit Moses.* VI. *Marnas Gazensium Deus, idem ac Moses.*

Universa
propemodum
Ethnicorum
Theologia,
ex Mose,
Mosive
acis, aut
scriptis ma-
navit:

I. **E**T si ea, quam contexuimus, testimoniorum series, sive quæ nobis Scriptores sacri, sive quæ exotici suppeditant, usquequaque cohareat, neque ulla prorius parte dehiscat; eaque, juxta instituti operis leges, ad demonstrandam Mosi, Mosæicorumque scriptorum antiquitatem & *ῥησιόπεια* possit sufficere; alio tamen insuper utemur genere probationum, ac prisicos illos gentium Deos & Heroas, quicunque per universum fere orbem culti sunt, earumdem etiam conditores plerisque ac legumlatores, totamque Ethnicorum Theologiam, ex Mose ipso, Mosive acis, aut

aut descriptionibus manasse demonstrabimus. Quo argumento vix validius ullum, aut splendidius, ex eorum genere qua ratio suppeditat, ad sciendam Scripturae sacrae dignitatem reperire queas. Nam quid in causam nostram magis prodesse possit, quam si planum fiat vetustissimas & optime constitutas civitates hunc ut Deum coluisse, Deumque habuisse, qui summi quem nos colimus Dei servum se profiteretur: Hoc autem ne cui incredibile videatur, aut mirum, attendat primum Israelitas Aegypto re-
duces, postquam promissam sibi à Deo Chananæam, velut postliminio repetitam, ar-
mis occuparunt, veri Dei cultum à Mose sibi traditum inter vicinas gentes pro sua
pietate propagasse; nec aliter fieri potuisse, quam ut Phœnicum Theologia Mosaicis
dogmatis imbueretur. Quemadmodum enim ex gentis utriusque, Judæorum, inquam,
& Phœnicum commercio & vicinitate factum est, ut Israelita, sanctæ licet & divinæ
legis mysteriis instituti, haudquaquam immunes se Phœnicia impietatis labe tuerentur;
ita longe facilius evenit, ut tot portentis asserta Mosaicæ doctrinae veritas Phœnicum
animis illaberetur: cum præsertim è Chananæa gente plerique in media Judæa inter
ipso Israelitas diu incolumes permanferint: velut familia meretricis Rahab, Gabao-
nita, Jebusai, alique complures. Itaque posterioris ævi Scriptores utramque gentem
confuderunt; atque ipsi etiam Phœnices se è Mari quondam Rubro in Phœniciam
fuisse transfretos commemorabant: quod de Judæis audiverant, ad se pertinere exi-
stimantes. Hoc etiam facilius Israeliticæ religionis notitiam habuit Aegyptus, per tot
annos Ebræorum hospes, altrix, & domina; & post eorum secessionem crebris dein-
de commerciis, fœderibus, connubiis, bellis, exiliis, peregrinationibus, eidem genti
permixta. Idem prope de Persis dicas, Assyriorum ac Babyloniorum successoribus,
per quos domiti Israelitæ, & in Orientem migrare jussi, diutnam inter eas moram
traxerunt; pars etiam illic in perpetuum confedit. Ex Perside porro stricturae quædam
Ebraicæ doctrinae in vicina India tenebris fulserunt. Per Phœnices vero & Aegy-
ptios ejusdem disciplinae aura Græci, ac pleræque per Occidentem maritimæ gentes,
per Græcos Romani afflati sunt. Atqui dignum erat oblatae veritati integritatem suam
servare, quod longe secus evenit: eam quippe tot fabularum involucris obsepserunt,
ut vix tandem explicari, & perplexis fabularum nodis expediri queat. Nos id jam pri-
dem monuerat Scriptor Machabaici prioris, cum diceret: *Expanderunt libros Legis,* 1. Mach. 3. 47.
de quibus scrutabantur gentes similitudinem simulacrorum suorum. Ex quibus intelligat Le-
ctor non inanem nos operam sumere, nec industriae nostræ exercendæ gratia, aut *σοφει-*
σῆς ostentandæ, sed unius veritatis studio ductos, vetusta gentium numina in sacris
Voluminibus quærere. Verum res ipsa faciet indicium.

II. Ac initium capiemus à Phœnicibus, in quorum antiquitatibus Mosem laten-
tem deprehendere licet sub Taauti persona, qui Deus ab ipsis habitus est. Quam
multa ei cum Mose conveniant, jam supra breviter ostendimus, cum ageremus de
Sanchoiathone; & idem quoque tam certis infra evincemus rationibus, cum de
Thoyth Aegyptiorum (quem Mercurium esse Græcorum, & Taautum Phœnicum
non semel affirmant Philo Byblius & Porphyrius) disceremus, ut nullus dubitatio-
ni possit locus superesse. Nunc pauca hæc præmittemus in antecessum, unde rei ve-
ritas liquido cognoscatur. Aegypti regem fuisse Taautum narrat ibidem Philo: Mo-
sem paterni regni successorem destinaverat Thermuthis Aegyptiorum regis filia; ei-
que rex ipse diadema suum imposuerat, ut legitur apud Josephum: atque hunc etiam
σοφόν, βασιλέα, νομοθέτην Clemens appellat. Sapientia inter Phœnices præstitisse Taau-
tum tradit Porphyrius in libro de Judæis: eruditum fuisse Mosem omni sapientia
Aegyptiorum Acta Apostolorum indicant. Literarum repertor Taautus creditus est:
idem de Mose tradiderunt Eupolemus, Theodoretus, & Isidorus, ut jam à me nota-
tum est. Cum gentium origines ab orbe condito Sanchoiathon vellet cognoscere,
Taauti commentarios consuluit, quibus Cosmogonia continebatur: Moses initia
gentium à mundi exordio diligenter est persecutus. Primus quæ ad Dei pertinerent
cultum, Taautus retulit in literas; primus retulit & Moses. Sacras appellat Porphy-
rius Taauti lucubrations: sacris notis inscriptæ erant Columnæ Mercurii, & ex iis
descripti fuerant sacri Aegyptiorum libri, quibus Moses, ut superius observavi, do-
ctrina explicabatur. Prima rerum exordia Chaos & Spiritum ponit Sanchoiathon,
Taauti disciplina eruditus: hæc ex Mosaicæ Geneseos initio sunt manifeste deprom-
ta: ut & alia pleraque, quæ à Bocharto adnotata prætereo. Unam repetam Abraha-
mi, Saræ, & Isaaci immolandi historiam, quam sub Israël, sive Saturni, Anobret,
& Jehud nominibus exponi, à Porphyrio ante Bochartum notavit Scaliger. Et Jehud qui-
dem esse, *יהוד*, *Unigenam*, uterque vidit. Anobret alii aliter interpretantur; optime
Bochartus, *Ex gratia concipientem*. Israël positum mihi videtur pro, *יל*, sic enim Sa-
turnum dictum docet ibidem Philo Byblius Sanchoiathonem interpretans. Nam Li-

H

velut illa
Phœnicum.
Taautus idem
ac Moses.

Phil. Bybl. &
Porphyr. apud
Euseb. Præp.
Evang. libr. 1.

Joseph. Antiq.
libr. 2. cap. 5.
Clem. Alex.
Strom. 2.
Porphyr. apud
Euf. Pr. Ev. 1. 2.
Act. 7. 12.
Eupol. apud
Cl. Al. Strom. 1.
Theodoret. in
Gen. Interp. 61.
Isidor. Orig.
libr. 1. cap. 3.
Porphyr. apud
Euseb. Præp.
Evang. libr. 1.

Boch. Chan.
libr. 2. cap. 2.

Scal. Fragm.
P. 48.

brarii vocem *ισραηλ* sic contrahere solent, *ισλ*, & *ισλ*. Cum ergo à Phœnicibus dictum Saturnum, *ισλ*, legisset incautus librarius, hoc est, *ισραηλ*, id significare putavit, *ισραηλ*, atque ita rescripsit. Nihil tamen affirmare velim. Alia porro memoratu digna de Abrahamo, sub Saturni nomine, refert ex Sanchoniathone Philo; Cœlo nempe patri unigenam filium totum flammis absumtum sacrificasse, tum sibi circumcidisse virilia, & commilitones omnes idem ut facerent adegisse. Quis negare potest hæc esse ex Mose petita? Scribit Porphyrius, summa fide de Judæis Sanchoniathonem disseruisse, cum ab Hierombalo, quem Gedeonem esse superius docui, Commentarios accepisset: Commentarios illos fuisse libros Mosis, ex eo qui tradidit, conjecturam ducere licet: atqui iidem videntur esse qui traditi sunt ab Hierombalo Commentarii, ac Commentarii Taauti, quibus ad operis itidem sui lucubrationem usus est Sanchoniathon. Taautus denique serpentibus divinitatem quamdam adscripsit: Moses serpentem æneum mirifica quadam & divina vi pollentem palam proposuit. Minime porro credendum est, Mosis libros ita fuisse affectatum Sanchoniathonem, ut rerum principia describens nusquam ab iis recesserit. Ea excerpit duntaxat, quæ cum gentis suæ religionibus, & receptis dogmatis consentirent. Neque vero, quæ à Sanchoniathone scripta erant, fideliter retulit interpres Philo Byblius. Ex iis quæ extant apud Eusebium facile agnosceas, quam multa sibi in interpretando permisit. Mosem itaque Sanchoniathon, Sanchoniathonem Philo Byblius interpolavit. Hinc plurima è Taauti libris à Sanchoniathone deprompta esse dicuntur, quæ à Mosæica tamen doctrina prorsus abhorrent.

Adonis idem ac Mosis.

III. Alteram Mosis imaginem Phœnices affinxerunt Adonidi, qui non ab iis solum, sed à vicinis quoque gentibus inter Deos celebratus est. Natus quippe dicitur Adonis in Sabæis Arabica gente: Moses in Arabia annos complures traduxit. Scribit Apollodorus in Adonidis etiamnum infantis forma commotam Venerem, clam Diis omnibus cum oculuisse in arca, & Proserpinæ tradidisse, hanc pupam tam bellum confpicatam retinuisse, atque ea re excitatam inter Deas contentionem Jovem sedasse, hac lege atque omine, ut tertiam anni partem penes se maneret Adonis, tertiam penes Venerem, penes Proserpinam tertiam: unde *ἑσπέρηνος* dicitur Theocrito. Sciabant enim figmenti hujus artifices Jocabed Mose filio auctam, *Videntem cum elegantem abscondisse tribus mensibus; cumque jam celare non posset, sumfisse fscellam scirpeam, & postum intus infantulam* abjecisse in carectum, hoc est in certam perniciem & præientem mortem dedisse; sive, ut lepide fabulatores dixerunt, Proserpinæ tradidisse; miseram vero Pharaonis filiam extractum aquis infantem ipsi matri Jocabedæ commisisse alendum, spectataque demum pueri venustate sibi adoptasse, hunc vero prodeuntibus subinde annis ad Deum frequenter itasse. Ex quibus factis aperte extat, cur partim apud Venerem, partim apud Proserpinam, partim apud Jovem annum degere dictus sit. Sororis suæ filius esse fertur Adonis, quod sororis suæ industria Moses infans servatus ac velut renatus sit. *Φιλέρημος* esse Adonis, hoc est loca sectari, dicitur in Orphicis: Moses in desertis totum fere vitæ tempus contrivit. Ibidem jaçtatur Adonidis prudentia: summam prudentiæ gloriam rebus gestis tulit Moses. Illic Adonis omnium altor vocatur: Mosis precibus, manna, coturnices, & aquam Ebræis esurientibus & sitientibus Deus largitus est. Fulgidus & tenebrosus esse dicitur Adonis, & in cœlum ex inferis, ad inferos de cœlo ultro citroque commeare: his consimilia narrantur de Mercurio; nam partim atra facie, partim aurea exhibetur ab Ægyptiis, geminoque mundo, cœlesti & inferno, commercia facere dicitur: Mercurium autem ipsissimum esse Mosem infra demonstrabimus. Philosophum fuisse Adonin tradunt, Auctor Chronici Alexandrini, & Cedrenus: Moses de mundi, rerumque omnium principis differuit.

Virg. Ecl. 10.

Et formosus oves ad flumina pavit Adonis:

pavit & Moses in Arabia. Canticis gaudere Adonin Orphica narrant, quod Mercurio etiam Lyra repertori tribuitur. Horum comminiscendi causæ fuerunt, quod pastoralem vitam egit Moses, quod de Sina monte ad suos reversus, primum lucida, deinde velata facie in medium processit, quod in summo montis ejusdem cacumine, ac velut in cœli suburbis Deum sæpe affatus est; postmodum vero ad nutum ipsius turbulenti ac seditiosi cives, Core, Dathan, & Abiron terra absorpti sunt, *descendentque vivi in infernum*; & quod Deo hymnos non semel Moses decantavit. Sed & longe plura Adonis communia habet cum Baccho, quem expressam esse Mosis imaginem constabit ex sequentibus. Imo vero, non alium esse Adonin, atque Bacchum, & similibus utrumque religionibus coli, disertis verbis à Plutarcho traditum est. Sexus utriusque particeps uterque fingitur in Orphicis, & apud Ptolemæum Chennum à me jam laudatum; cornutus uterque, & *ἀβερήμος*, quæ Mofi quoque tribui inferius

Porphyr. apud Euseb. Præp. Evang. libr. 1.

Apollod. libr. 3.

Theocr. Idyll. 15. Exod. 2. 2. 3.

Orph. Hymn. in Adon.

Num. 16. 31.

Plat. Symp. libr. 4. Quest. 5.

patebit. Bacchus autem idem est qui Osiris, ac Osiris proinde Adonis est. Hinc illud Ausonii Epigramma :

Ogygia me Bacchum vocat,
Osirin Ægyptus putat,
Mysi Phanacon nominant,
Dionyson Indi existimant,
Romana sacra Liberum,
Arabica gens Adoneum,
Lucaniacus Pantheon.

Auson. Epigr.
30.

Martianus Capella Osirin appellat Byblium Adonem; & utriusque mors ac reditus ad vitam, hujus apud Phœnices, illius apud Ægyptios, pari luctu & gaudio utrobique celebrantur. Osirin autem & Liberum nemo Solem esse nescit. Unde efficitur Mosem, non Adonin solum, & Osirin, & Bacchum esse, sed Apollinem quoque, quod pluribus etiam infra probabitur. Adonin autem esse Solem & asseverat Macrobius, & Orphica ostendunt, cum ipsum omnium altorem, & *θεογονίαν* & *λαμπραντα*, extinctum & lucentem appellant: quotis enim quibusque annis & diebus Sol *θεογονίαν* & *λαμπραντα*. Et extinguitur quidem, cum in inferioribus versatur Zodiaci signis, & à nobis velut ad Proserpinam, hoc est ad inferius hemisphaerium abit; fulget rursus superiora signa repetens, cum lucis & dierum incremento. Præclara est Macrobius super hoc argumento dissertatio. Et extingui quidem prius dicebatur quam fulgere, quia annum à Septembri mense auspicabantur Ægyptii & Phœnices, quo tempore Solis lumen & calor decrescere incipiunt, & ad hyemem vergit annus: vel quia in occasu Solis diei initium Ebraei constituebant; quem morem ab illis acceperunt Græci veteres; unde Dianam, quæ Luna est, & nocti præest, priusquam Apollinem, sive Solem, natam esse fingebant; Ægyptii vero à media nocte diem inchoabant: vel quod Phœnices, & Ebraei, & Arabes, quemadmodum & Numida, & Galli veteres, ac Germani, & nunc quoque Poloni, ac Bohemi, ex noctibus temporum suorum spatia, non ex diebus computabant. Minime vero mirandum est eodem Adonidis signamento res tam discordis naturæ, Mosem puta, & Solem, priscos illos Mythologos adumbrasse: hic enim *πανικώς* significatur, ille *ισοεικώς*, quod in plerisque sæpe factum jam alii observarunt. Adonin statis diebus mulieres quotannis solenni ritu complorabant; propterea quod Mosem per dies triginta Ebraei luxerunt, ut legitur sub finem Deuteronomii. Quod spectat vero ad hortulos illos, quos in testis, atque etiam in suburbiis diligenti cura excolebant mulieres *ἀδωνιάδες*, & Adonios appellabant, Regem Adonidem hortorum curæ impense fuisse deditum narrantes; minime id quidem pertinet ad historiam Mosi, nec aliam appellationis hujus causam comminiscor, quam vocum, *אדון*, & *עדן*, similitudinem, quarum illa *Dominum*, sive *Adonin* significat, hæc *voluptatem*, sive *Eden*. Proclive ergo fuit propter vocum consonantiam, *גן עדן*, *hortum voluptatis*, quo nomine Phœnicia mulieres hortulos illos suos in suburbiis, & in vasis, voluptatis gratia consitos appellabant, reddere, *גן אדון*, *hortum Adonidis*.

Mart. Cap.
libr. 2.

Macr. Sat. Ebr.
1. cap. 21.

Deut. 34. 8.

IV. Scribit Ezechiel se per Aquilonare ostium in Templum introeuntem offendisse mulieres plangentes Thammuz. Vertit Hieronymus, *Adonidem*, & sic intellexit quoque Procopius: ita ut planctus ille mulierum, sit *ἀδωνιασμός*. Nec enim moror fabulam illam de Thammuz, quam refert Maimonides in More Nevochim. Equidem Tethmosin dictum Mosem reperio apud Cedrenum, quæ vox ab appellatione Thammuz non valde recedit. Pharaoni certe, quo regnante Ægypto profugerunt Ebraei, Themosi nomen fuisse docet Manethos apud Josephum. Thammuz dicitur Philastro & Eusebio, quorum uterque Josephum secutus est. Theuth quoque sive Mercurium, qui Moses est, ut mox apparebit, Ægypti regem Thamum adiuisse, artiumque, quas callebat, specimina coram eo edidisse, gravissimus auctor Plato testatur. Verum non hæc eodem modo apud Chronologos temporibus divisa sunt: quidam enim, ipseque adeo Manethos, vetustioris Mosè Themosi faciunt. Memoratur etiam ab eodem Manethone Timæus Ægyptiorum rex, Themosi antiquior, quo regnante Judæos scribit Ægyptum invasisse. Quanquam autem in re adeo incerta, & propter antiquitatem obscura vix conjecturis superest locus, suspicor nihilominus Thammuz, sive Themosi, aut Tethmosin dictum fuisse eum Ægypti regem, non quo regnante Moses excessit Ægypto, sed quo natus est: nam consonum nomini huic nomen habuit ejus filia Thermuthis, quemadmodum appellatur à Josepho, & aliis; nam ex Thamuz fieri potuit Thermuthis, ut à *νόμος*, *norma*; à *τεγο*, *tergus*. Atqui nomina patronymica, de patrum nominibus facta, apud Ægyptios

Thammuz
Ezechielis
idem ac Mo-
ses.
Ezech. 8. 14.
Hieron. Ezech.
8. 14. & Epist.
13. ad Paulin.
Procop. in Isa.
18.
R. Mos. ben.
Maim. More
Nevoch. Part.
1. cap. 29.
Jos. 1. cont. Ap.
Philast. Hæc.
23.
Euseb. Chron.
Plat. in Phædr.
Maneth. apud
Joseph. libr. 1.
contr. Apion.

Joseph. libr. 1.
contra Apion.

liberis aliquando fuisse imposita, probari potest ex Josepho, qui ait Sethonem dictum fuisse Ramessem, de nomine patris Rhampse. Cum autem Mosem Thermuthis adoptasset, à casu quo ex aquis extractus est, Mosem dixit; de patris vero sui, suoque adeo nomine, Thammuz ipsi nomen fecisse suspicari possum. Sin potior videtur eorum sententia qui *Thermuthidis* nomen, *Aspidem* exponunt: (Aspidem enim, ut Deum, colebant Ægyptii, & de Deorum suorum nominibus sibi nomina saepenumero faciebant) non valde equidem repugnabo: constet modo probabile videri nomen *Thamuz* de nomine *Themoscos* factum esse.

ἠελουθιμος
fuit Moses.

Vajicr. tabb.
Sect. 1.
Clem. Alex.
Strom. 1.

Maneth. &
Chaz. apud Jo-
seph. libr. 1.
contra Apion.
Aben Etr. in
Exod. 2.

V. Discimus porro ex libro De vita & morte Mosi, quem edidit Gaulminus, singulos propemodum ipsius agnatos & affines nomina ei indidisse, & à patre quidem vocatum fuisse Chabar; à matre, Jechotiel; ab avita, quam ait observasse infantem in Nilo expositum, vel sorore potius, Jared; ab Aarone, Abizannach; à Caatho, Abigedur; à nutrice, Abizuco; ab Israëlitis, Schemaja. R. Eliezer in Pirke scribit Mosem à parentibus nominatum fuisse Jechotiel, quo die circumcisus est; & præterea propter elegantiam, משה, esse dictum. Alii Ebraei Magistris placet decem ipsum nomina gessisse. Clemens Alexandrinus ab Amramo patre, cum circumcideretur, Joachimum nuncupatum fuisse ait; Melchi vero in cælo, postquam illuc evectus est, juxta Mystarum doctrinam. Olsariphum ab Osiridis nomine Ægyptii dixerunt, ut ait Manethos; Tifichen, ut Charemon. Admosin & Tethmosin, atque item Melchiam dictum fuisse narrat Cedrenus: quod postremum nomen agnoscunt etiam Pseudo-Eustathius in Hexaëmeron, & Georgius Syncellus. Auctor libri de agricultura, ex Ægyptia lingua in Arabicam conversi, quem citat Aben Ezra, scribit Mosem Ægyptiæ Monios fuisse appellatum; cujus vocabuli originem infra quaeremus. Alpha præterea nomen fuisse Mosi, quod vitiligine laboraret, quæ ἀλφός Græce appellatur, Ptolemæus Chennus, & Helladius Belantinus mentiuntur; cuius ineptiæ testem hic Philonem citat: otiosorum Græculorum figmentum, Judicæ religionis auctorem ita suggillantium, supra jam à me castigatum. Ipsi etiam Thermuthidis, quæ Mosi nomina fecit, non unum nomen fuit. Phareis & Pharia appellatur à Georgiis, Syncello, & Cedreno, nomine patronymico, quod à Pharaone, vel à Pharo, Poëta, ut videtur, deflexerunt, & ut proprium Georgius uterque accepit. Bathja dicitur R. Eliezer in Pirke, hoc est, Dei filia, Merrin & Merrhinam nominat Artapanus. Muthidem alicubi Cedrenus appellat, sed voce, ut opinor, à librariis corrupta ex Thermuthidis nomine, quod filia huic Pharaonis alibi tribuit.

Artap. apud
Euseb. Præp.
Evang. libr. 9.

Marnas Ga-
zænsium
Deus idem
ac Moses.

VI. Locum hic sibi postulare Marnas Gazænsium Deus, quem Jovem Crentensem esse docet Stephanus: hunc quippe non alium esse quam Mosem rationes evincunt necessariae. Verum de eo opportunius infra disseremus.

CAPUT QUARTUM.

I. *Moses ab Ægyptiis inter Deos relatus.* II. *Theuth, sive Mercurius idem ac Moses.* III. *Ostris, sive Bacchus idem ac Moses.* IV. *Apis & Mnævis iidem ac Moses.* V. *Serapis idem ac Moses.* VI. *Orus idem ac Moses.* VII. *Anubis idem ac Moses.* VIII. *Vulcanus idem ac Moses.* IX. *Typhon idem ac Moses.* X. *Probatur Veterum testimoniis Mosem ab Ægyptiis Deum fuisse habitum.* XI. *Refellitur Simplicius Mosaicæ doctrinæ originem ad Ægyptios referens.*

Moses ab
Ægyptiis in-
ter Deos re-
latus.

I. **I**N Ægyptiorum quoque Theologia multiplex apparet Mosaicæ doctrinæ vestigium. Imo, Mosem ipsum, quem mira apud se patrassè, & Regis sui impietatem ac contumaciam egregie ultum esse, & summas deinde res in Arabia desertis gessisse acceperant, majorum suorum edocti damnis, & edomita tandem supremo fine invidia, divinis honoribus consecrarunt; credula quippe gens, & ad idolorum cultum proclivis, & in Deos referre solita quæ sibi commoda essent, vel noxia. Paucis id demonstrare operæpretium est.

Theuth, sive
Mercurius
idem ac Mo-
ses.
Plat. in Phædr.

II. Inter Ægyptiorum Deos celebrabatur imprimis Mercurius, Theuth ab iis dictus, ut est apud Platonem; vel Thoyth, ut apud Ciceronem, & Martianum Capellam, qui ex ἰσομήθεια, hoc est arithmetico literarum vocabuli hujus valore, per eam artem, quam Gematriam Rabbini appellant, collecto mira quædam comminif-